

Commissie Zorgvuldig Bestuur

CZB/KL/KSO/2013/337

BETREFT: politieke activiteit (politiek debat) in een onderwijsinstelling

1. PROCEDURE

1.1. Ontvangstdatum: 18 november 2013

1.2. Verzoeker:

[X], gemeenteraadslid voor [Y].

1.3. Verwerende partij:

- School: [A]

- Schoolbestuur: [B]

1.4. CZB

Bij brief van 13 november 2013, aangetekend verstuurd op 15 november, dient verzoeker bij de Commissie een klacht in.

Bij aangetekende brief van 19 november 2013 wordt de verwerende partij in kennis gesteld van de klacht, van de mogelijkheid om een verweerschrift in te dienen en van de datum en de plaats van de zitting waarop de klacht zal behandeld worden.

Per aangetekende brief van 3 december 2013 stuurt verwerende partij haar verweer (+ bijlagen) en laat weten aanwezig te zullen zijn op de zitting.

Per aangetekende brief van 5 december 2013 wordt het verweerschrift aan verzoeker bezorgd samen met de uitnodiging voor de zitting.

2. INHOUD van de KLACHT

In oktober jl. vond er een politiek debat plaats in [A] waarop alle partijen uitgenodigd werden behalve [Y]. Enkele leerlingen vertelden verzoeker dat ze gevraagd hadden waarom [Y] niet aanwezig was. Tegen hen werd gezegd dat [Y] 'niet wilde komen' (wat niet klopt) en nog andere drogredenen. Ook heeft verzoeker telefonisch contact gehad met de directrice die zei dat [Y] niet past binnen 'de visie van de school' en dat ze op een leerlingendebat kunnen uitnodigen wie ze willen.

Een verslag van deze activiteit kan men vinden op de website van de school. Verzoeker wijst er op dat er voor de leerlingen zelfs een stembusgang werd georganiseerd waarbij ze konden kiezen voor een van de partijen die aan het debat hebben deelgenomen. Vermits [Y] werd geweerd uit de debatten, werd die partij ook geweerd uit de stemming. Het onderwijsdecreet stelt volgens verzoeker zeer duidelijk dat er geen politieke propaganda mag worden gevoerd in een onderwijsinstelling. Politieke propaganda en politieke activiteiten in de onderwijsinstellingen door welke persoon of instantie dan ook en ongeacht voor wie bestemd, zijn volgens het decreet verboden. De wetgever heeft een breed verbod op het oog gehad omdat het de bedoeling is dat het onderwijs in alle gevallen neutraal zou zijn ten aanzien van elke politieke activiteit. Ook een activiteit die geen politieke inhoud heeft, kan door de context waarin die wordt georganiseerd, moeten worden beschouwd als promotie voor een bepaalde politieke strekking of partij en dus als verboden politieke propaganda.

Als een school een politiek debat organiseert in het kader van de lessen rond politiek-juridische vorming, dienen alle partijen uitgenodigd te worden zonder een partij bewust uit te sluiten. Vermits het hier een debat met lokale politici betrof, dienden alle fracties uit de gemeenteraad uitgenodigd te worden.

Het organiseren van een debat met daarbij het bewust uitsluiten van een bepaalde politieke partij lijkt verzoeker afbreuk te doen aan de betrachting van de decreetgever voor een volledige politieke neutraliteit van initiatieven die van scholen uitgaan. Hij vraagt de Commissie dan ook om deze klacht te willen behandelen en de school te willen wijzen op de decretale verplichtingen inzake politieke neutraliteit van initiatieven die van scholen uitgaan.

3. VERWEER van VERWERENDE PARTIJ

De school draagt het credo van het GO! 'iedereen is VIP' hoog in het vaandel. Iedereen (ongeacht de achtergronden van de leerlingen) het gevoel geven dat hij/zij erbij hoort, zorgt voor een positief schoolklimaat en een maximale leerwinst bij alle leerlingen. Maar ook buiten de schoolpoort dienen zij zich een VIP te voelen. In een samenleving die nu zo divers is, vindt verwerende partij het belangrijk dat de leerlingen respect hebben voor ieders mening en de democratische instellingen, zich kritisch kunnen opstellen tegenover zichzelf en (ongelijkheid in) de maatschappij en fundamentele waarden zoals gelijkwaardigheid en rechtvaardigheid erkennen. Het project rond politiek-juridische vorming in het kader van de lessen seminaries draagt hier dan ook toe bij. De leerlingen werden d.m.v. verschillende opdrachten (zie bijlagen 1-2-3) ondergedompeld in het politieke landschap en bereikten zo een aantal vakoverschrijdende eindtermen uit de politiek-juridische context. Het debat met lokale politici vormde het sluitstuk van deze opdrachtenreeks rond burgerschapseducatie (zie bijlage 4a).

De begeleiders van het project ondertekenden allen het Pedagogisch Project en de neutraliteitsverklaring van het GO! (bijl. 5-6). Zoals wel degelijk uit de opdrachten blijkt, werd de kritische zin van de leerlingen aangewakkerd. Naar analogie met de neutraliteitsverklaring gebeurde dit op een objectieve en intellectueel eerlijke manier en onthielden de begeleiders zich hierbij van elke vorm van indoctrinatie of partijdige uitspraken. Het feit dat door de leerlingen onderzoek verricht werd naar alle partijen die nationaal opkomen, en dus ook het partijprogramma van [Y], is wel degelijk het bewijs dat alle politieke strekkingen aan bod kwamen.

Een blik op het partijprogramma van [Y] leerde ons dat deze partij ons huidig democratisch bestel echter in vraag stelt en de waarden verdraagzaamheid en respect onder druk zet door

zich schuldig te maken aan stereotypering en acties zoals bijvoorbeeld het uitdelen van Zwan-worstjes op een halalbarbecue in een ander atheneum in juni 2012. Ook de recente tweets van verzoeker zijn niet meteen een toonbeeld van verdraagzaamheid jegens andere culturen (zie bijlage 7). Aangezien deze elementen in strijd zijn met het pedagogisch project van het GO! achtte verwerende partij de komst van een vertegenwoordiger van [Y] naar het debat niet opportuun.

Aanhangers van [Y] hebben op het schooldomein pamfletten uitgedeeld zonder goedkeuring van de directie (zie bijlage 4b – krantenartikel van het Laatste Nieuws). De directie geeft nooit toestemming aan politieke partijen om pamfletten op het domein van de school uit te delen.

Verwerende partij verwijst nog naar een antwoord van 14 december 2000 van Mevr. Marleen Vanderpoorten, Vlaams minister van Onderwijs en Vorming, op de interpellatie van de heer Julien Librecht op 14 december 2000 in de Onderwijscommissie van het Vlaams Parlement met als onderwerp 'politiek op school' waarin zij het volgende stelt: *'Alle uitdrukkingen die kwetsend kunnen overkomen voor andersdenkenden, worden vermeden. ... naarmate een bepaalde overtuiging verder verwijderd is van deze eerbied voor de rechten van de mens, van verdraagzaamheid en van pluralisme, het moeilijker wordt om tegelijk de eindtermen rond burgerschap te halen, en toch alle overtuigingen op een gelijke wijze aan bod te laten komen'*.

De school maakte dezelfde denkoefening. Enerzijds vindt zij het belangrijk alle waarden van het pedagogisch project en de vakoverschrijdende eindtermen te ondersteunen en te verwezenlijken, anderzijds wilt zij binnen de multiculturele school geen olie op het vuur gooien, hoe moeilijk dit ook is. Samenleven met elkaar betekent verdraagzaam met elkaar omgaan en elkaar als individu en als groep respecteren. Het (multiculturele) leven op een school is een afspiegeling van de samenleving. Aangezien op school gewerkt wordt aan dit multiculturele leerproces, is het niet uitgesloten dat er af en toe conflicten ontstaan tussen mensen en groepen. Deze conflicten op een verdraagzame en respectvolle manier oplossen en hier uit leren behoort dan ook tot het takenpakket van de school en is de school haar verantwoordelijkheid. Door extreme ideologieën wel te behandelen in dit project (en in de lessen), maar geen forum te geven, vermijdt de school net deze openlijke conflicten tijdens een debat waar om en bij de 80 leerlingen aanwezig waren. Hiervoor is steeds ruimte geweest tijdens de lessen binnen het project. Daarom is in mondeling overleg besloten noch [Y] noch [Z] uit te nodigen.

De school is op de hoogte van het decreet op het verbod van politieke activiteiten binnen de schoolmuren, maar anderzijds benadrukt zij graag dat de scheidingslijn tussen wat wel en wat niet behoort tot 'politieke activiteiten' zeer dun is. Dit is vooral overgeleverd aan de interpretatie van elk individu. Werken rond politiek in de school is werken in een grijze zone. Verwerende partij roept de decreetgever dan ook op om hier duidelijkheid in te verschaffen.

Verwerende partij benadrukt tot slot dat de extreme ideologieën (Y en Z) wel werden behandeld in dit project en in de lessen, maar geen forum gekregen hebben, dit om openlijke conflicten te vermijden. Beide partijen en hun standpunten kwamen wel aan bod in de lessen maar niet in het debat.

Zoals hierboven al werd vermeld, vindt verwerende partij het belangrijk dat het pedagogisch project en vakoverschrijdende eindtermen gerealiseerd worden en dat men verdraagzaam met elkaar omgaat en elkaar als individu en als groep respecteert.

4. ZITTING VAN DE COMMISSIE

4.1. Datum en uur: 16 december 2013 om 13.30 uur.

4.2. Kamer

Kamer bevoegd voor het secundair onderwijs, het deeltijds kunstonderwijs, het volwassenenonderwijs en de centra voor leerlingenbegeleiding.

4.3. Commissieleden

De Commissie is in overeenstemming met artikel V. 22 van het decreet van 13 juli 2001 betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek en artikel 1 tot en met artikel 3 van het ministerieel besluit van 28.11.2007 betreffende de samenstelling van de Commissie Zorgvuldig Bestuur als volgt geldig samengesteld:

De heer Raf Verstegen, voorzitter;

Lieven Cloots, Paul De Winne, Etienne Becuwe en Jean Dujardin, leden.

4.4. Aanwezige betrokkenen, getuigen, deskundigen, raadslieden

Voor verzoeker: de verzoeker zelf.

Voor verwerende partij:

- directeur, Scholengroep [B];

- directeur [A].

- adjunct van de directeur bij het GO!

4.5. Stemming

De Commissie heeft na beraadslaging eenparig de volgende conclusies opgesteld inzake bevoegdheid en beslissing.

5. BESLISSING VAN DE COMMISSIE

5.1. Regelgeving

* *Codex Secundair Onderwijs*

Art. 8.

Er mag in de school geen politieke propaganda gevoerd worden en er mogen geen politieke activiteiten worden georganiseerd.

In afwijking van het vorige lid kunnen politieke activiteiten in de school worden toegelaten buiten de periodes waarin er schoolactiviteiten zijn en buiten de periode van 90 dagen voorafgaand aan een verkiezing. Personeelsleden en leerlingen worden niet gevraagd of aangezet om aan deze activiteiten deel te nemen. Het schoolbestuur kan niet betrokken worden bij de organisatie van een politieke activiteit en houdt rekening met het beginsel van

gelijke behandeling bij de toepassing van deze bepaling.

Onder politieke activiteiten wordt hier verstaan alle activiteiten die worden georganiseerd door politieke partijen of politieke mandatarissen van politieke partijen, waarvan de standpunten en gedragingen niet in strijd zijn met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

* Decreet van 13 juli 2001 betreffende het onderwijs-XIII-Mozaïek

Art. V.25.

De Commissie beslist over de gegrondheid van klachten van belanghebbenden inzake :

1° ...

2° de bepalingen van artikel 51 van het decreet Basisonderwijs van 25 februari 1997, van artikel 7 tot en met artikel 10 van de codificatie betreffende het secundair onderwijs, ...

3° ...

Wanneer zij oordeelt dat een klacht gegrond is, kan zij beslissen om :

1° een gedeeltelijke terugbetaling van de werkingsmiddelen van de betrokken school, de betrokken instelling, het betrokken centrum voor leerlingenbegeleiding of de betrokken instelling voor deeltijds kunstonderwijs op te leggen. De terugvordering of inhouding kan echter niet meer bedragen dan 10 procent van deze werkingsmiddelen en kan er niet toe leiden dat het aandeel in de werkingsmiddelen dat bestemd is voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn;

2° ...

Deze sanctie wordt slechts uitvoerbaar de dag nadat de termijn om beroep in te stellen bij de Vlaamse regering verstreken is.

Voorafgaandelijk aan het opleggen van een sanctie nodigt de Commissie het betrokken schoolbestuur, de betrokken inrichtende macht of het betrokken bestuur uit om de bestreden rechtshandeling in te trekken of te herzien of in een passende genoegdoening te voorzien.

* Omzendbrief SO 78 van 27 november 2001 betreffende zorgvuldig bestuur in het secundair onderwijs.

5.2. Bevoegdheid

De Commissie is van oordeel dat zij bevoegd is rekening houdende met de aangebrachte feiten en de geldende regelgeving.

5.3. Beslissing

5.3.1. Algemeen.

Politieke propaganda en politieke activiteiten in een school zijn verboden.

Op dat decretaal verbod van politieke propaganda en activiteiten werd met het decreet van 1 juli 2011 betreffende het onderwijs XXI in een afwijking voorzien. Sinds 1 september 2011 zijn politieke activiteiten in de school toegelaten buiten de periodes waarin er schoolactiviteiten zijn en buiten de periode van 90 dagen voorafgaand aan een verkiezing. Onder politieke activiteiten wordt verstaan alle activiteiten die worden georganiseerd door politieke partijen of politieke mandatarissen van politieke partijen, waarvan de standpunten en gedragingen niet in strijd zijn met het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

De versoepeling van het verbod geldt dus enkel ten aanzien van politieke activiteiten die in een school plaatsvinden buiten de periodes van de schoolactiviteiten en buiten de periode van 90 dagen voorafgaand aan de verkiezingen.

De Commissie zorgvuldig bestuur stelt vast dat het principe dat politieke propaganda en politieke activiteiten in een school niet toegelaten zijn, gehandhaafd blijft. De wetgever heeft een breed verbod op het oog gehad omdat het de bedoeling is dat het onderwijs in alle gevallen neutraal zou zijn ten aanzien van elke politieke activiteit. Ook een activiteit die geen politieke inhoud heeft, kan door de context waarin die wordt georganiseerd, moeten worden beschouwd als promotie voor een bepaalde politieke strekking of partij en dus als verboden politieke propaganda.

Het breed verbod op politieke activiteiten geldt ten aanzien van het schoolbestuur en de verschillende instanties binnen de school. Politieke propaganda en politieke activiteiten in de onderwijsinstellingen tijdens de schooluren, door welke persoon of instantie dan ook en ongeacht voor wie bestemd, zijn verboden.

Leerlingen, ouders en personeel kunnen niet via de school benaderd worden met informatie of gadgets die als propaganda voor of tegen een politieke partij moeten worden beschouwd.

5.3.2. Toepassing.

Volgens de gegevens van de door verwerende partij neergelegde stukken en de toelichting ter zitting kadert de geïmplementeerde activiteit in het realiseren van de vakoverschrijdende eindtermen uit context 5 'politiek-juridische samenleving'. Het opgezette project bestond erin dat leerlingen van de vijfdejaars zich verdiepen in de nationale - en gemeentepolitiek waarbij de programma's van alle politieke partijen onder de loep werden genomen. Ter afsluiting van het project werd binnen de school en tijdens de schooluren een politiek debat georganiseerd waarop vertegenwoordigers van de politieke partijen die in de gemeenteraad zetelen doch met uitzondering van [Y], werden uitgenodigd. De vertegenwoordigers mochten er zichzelf voorstellen en hun keuze voor de politiek en de politieke partij toelichten. Daarna werd gedebatteerd over een aantal stellingen over volgende lokale thema's: jeugdfaciliteiten, verkeer, veiligheid en netheid van de gemeente. Nadat elke vertegenwoordiger de kans kreeg de leerlingen te overtuigen om voor hem/haar te stemmen, volgde een stemming.

De Commissie acht het een lovenswaardig initiatief om leerlingen binnen een creatief opgevatte lessenreeks kennis te laten maken met de werking van de democratie en haar instellingen en een basiskennis bij te brengen van wat rechten en plichten zijn, van bestaande inspraakprocedures die een democratisch gegeven zijn en van het belang en nut van een actieve opstelling.

De Commissie beaamt dat het tot de autonomie van het schoolbestuur behoort om vrij zijn pedagogisch project te bepalen en bepaalde waarden naar voor te schuiven. De Commissie is echter van oordeel dat, als in het kader van genoemde lessenreeks een forum gecreëerd wordt met vertegenwoordigers van bestaande lokale politieke partijen, dan alle partijen die lokaal in de gemeenteraad zetelen uitgenodigd moeten worden.

In dat verband brengt de Commissie de overwegingen van haar advies in CZB/V/KSO/2005/111 in herinnering: "Het is de taak van het onderwijs ervoor te zorgen dat leerlingen de kennis en vaardigheden verwerven om bij te dragen tot en te bouwen aan een democratische samenleving en dat ze voorbereid worden tot het maken van eigen (politieke)

keuzes. Een kennismaking met de werking van de democratie en met de fundamentele waarden en rechten die aan een democratische samenleving ten grondslag liggen, vormt dan ook een belangrijk onderdeel van de eindtermen voor het basis- en secundair onderwijs.

De concrete invulling van deze eindtermen behoort tot de autonomie van de school. De school bepaalt zelf hoe en met welke activiteiten ze de eindtermen nastreeft (mandatarissen, teksten, professoren, bezoek aan instellingen, e.a.). Bovendien heeft de school in het leerplan de mogelijkheid om naast de eindtermen nog andere eigen pedagogische of andere doelen op te nemen. De school dient binnen haar autonomie rekening te houden met het decretaal verbod op politieke propaganda.

De Commissie vindt het in dat verband wel aanvaardbaar dat, zo de school kiest om mandatarissen uit te nodigen, steeds alle op het betrokken niveau vertegenwoordigde politieke partijen uitnodigt. Ook in dit verband ligt het hoofddaccent op de waarden, de werking van de democratie en haar instellingen.”

Verwerende partij beroept zich op haar pedagogisch project en op haar vrijheid om een bepaalde visie en bepaalde waarden naar voor te schuiven, stelt dat [Y] niet past binnen haar visie en daarom ook niet op de school kan worden uitgenodigd. De Commissie aanvaardt dat een schoolbestuur kan oordelen dat de deelname van een vertegenwoordiger van een bepaalde politieke partij aan een debat op school onverenigbaar is met haar project. De Commissie stelt dat het bestuur er in dat geval ook moet van afzien om vertegenwoordigers van andere politieke partijen uit te nodigen. De Commissie is van oordeel dat de uitsluiting van de vertegenwoordiger van een enkele op het lokale niveau vertegenwoordigde politieke partij neerkomt op het uitspreken van een waardeoordeel over de concrete politieke actie. Zij gaat er van uit dat het verbod van politieke activiteiten nu juist tot doel heeft de grens te bewaken tussen oordeelsvorming en waardenoverdracht en de concrete politieke actie zoals die zich binnen de erkende maatschappelijke structuren ontplooit.

Door niet alle partijen die in de gemeenteraad vertegenwoordigd zijn voor het debat uit te nodigen heeft verwerende partij afbreuk gedaan aan het decretaal verbod van politieke activiteiten in de onderwijsinstelling en niet de terughoudendheid ten aanzien van de concrete politieke actie aan de dag gelegd die in dit verbod besloten ligt.

5.3.3. De Commissie komt tot volgende beslissing:

De Commissie oordeelt dat het organiseren van een politiek debat in een onderwijsinstelling in het kader van het realiseren van de vakoverschrijdende eindtermen toelaatbaar is op voorwaarde dat alle partijen die in de gemeenteraad zetelen, vertegenwoordigd zijn. Het uitsluiten van één of meerdere partijen gaat in tegen het decretaal verbod tot het voeren van politieke actie of propaganda.

5.4. Sanctieregeling

De Commissie gaat er van uit dat verwerende partij in de toekomst met de aanbevelingen van de Commissie rekening zal houden en legt geen sanctie op.

6 BEROEP

Tegen een beslissing van de Commissie kan binnen een termijn van zestig kalenderdagen die ingaat de tweede dag na de postdatum van de betekening van deze beslissing, bij aangetekend schrijven een beroep bij de Vlaamse Regering, in de persoon van de Minister van Onderwijs, Jeugd, Gelijke Kansen en Brussel ingesteld worden (met een afschrift aan het secretariaat van de Commissie).

Brussel, 16 december 2013

Marleen Broucke
Secretaris

Raf Verstegen
Voorzitter